

Lecția 8.

**GRUPURILE DE PRESIUNE
CA ELEMENT AL
SISTEMULUI POLITIC**

PLANUL

- 1. Identificarea grupurilor de presiune.**
2. Trăsăturile grupurilor de presiune și mecanismul de influență
3. Evoluția grupurilor de presiune în Republica Moldova

- **M.Duverger:**
- partidele politice au ca obiectiv nemijlocit obținerea și participarea la exercitarea puterii politice. Ele vor să obțină încrederea electoratului pentru a-și promova adepții în funcții publice.
- „Grupurile de presiune însă nu caută să obțină puterea politică. Ele tind să influențeze pe cei care dețin această putere politică”.

GRUPUL DE INTERESE – GRUPUL DE PRESIUNE

- Grupul de presiune este un grup de interese care activează pe arena politică, efectuează presiune asupra instituțiilor puterii.
- Diferită abordare: sociologică (grupul de interes) și politologică (grupul de presiune). Dacă grupurile de interese sunt definite ca asociații benevole create pentru a exprima și reprezenta interesele oamenilor, grupurile de presiune sunt organizații care tind să susțină sau să stopeze luarea unei decizii concrete de către autoritățile de stat.

- **Grupuri de presiune** sunt numite diferite organizații (sindicaliste, de antreprenoriat, religioase, culturale, militare, feministe, asociații familiale, de părinți etc.) ai căror membri, fără a pretinde la putere politică, încearcă să o influențeze pentru a-și asigura realizarea intereselor lor specifice.
- **Grupurile de presiune** încearcă să influențeze elita politică fără a o conduce direct.

- Noțiunea de **grupuri de presiune** vine din școala politică americană (A.Bently, D.B.Truman, G.Almond).
- **A.Bently: „grupurile de interese”** - diverse grupuri organizate de oameni, care au scopuri determinate și înaintează cerințe concrete față de puterea politică.
- Grupuri de presiune: - grupuri de presiune **sociale**; - grupuri de presiune **tehnice** (“lobbism”)

- Termenul „**lobbyism**” derivă din „lobby” («coridorul central în Capitoliul», SUA, Washington) - în sensul de zone adiacente unei adunări legislative. Lobbyist este persoana folosită în mod profesional spre a exercita influență în numele clienților.
- **Lobbyism** este un sistem de influențare a parlamentarilor sau a funcționarilor superiori de stat de către anumite grupuri de afaceri, prin intermediul unor agenți, în vederea adoptării unor hotărâri favorabile acestor grupuri.

ROLUL GRUPURILOR DE PRESIUNE ÎN PROCESUL POLITIC

- Grupurile de presiune redau / transmit cerințele și doleanțele, dispozițiile poporului adresate guvernării, în același rând influențează procesul legislativ sau executiv.
- Joacă un rol important în selectarea experților și a specialiștilor la posturile administrative și ministeriale.
- Susțin și mobilizează oamenii la realizarea programelor guvernamentale.

- **Funcțiile** grupurilor de presiune:
- **articularea și agregarea intereselor;**
- **de informare și adaptare** – prin informarea puterii despre problemele și interesele grupurilor corespunzătoare ele leagă societatea cu statul, dar și asigură o formă organizată de reprezentare a intereselor agregate.
- Puterea reacționează la cerințele grupului și astfel ea contribuie la adaptarea sistemului politic la noile condiții de funcționare.

PLANUL

1. Identificarea grupurilor de presiune.
- 2. Trăsăturile grupurilor de presiune și mecanismul de influență**
3. Evoluția grupurilor de presiune în Republica Moldova

TRĂSĂTURILE GRUPURILOR DE PRESIUNE

- **caracterul benevol al asocierii** – fiecărui cetățean în parte îi aparține decizia de a se uni cu alții și a forma un grup de interese pentru a-și promova mai activ propriile interese;
- **Scopul: presiunea exercitată asupra puterii** grupul de presiune se limitează doar la influența exercitată asupra ei, rămânând în afara puterii.
- **existența unui grup organizat în baza unor interese comune.**

- a) **grupuri spontane** (grupuri neformale create spontan, adesea sunt violente, ex.: manifestații, demonstrații etc.);
- b) **neasociative** (grupuri neformale cu o organizare slabă, non-violente și non-permanente, au la bază relații de rudenie, prietenie sau confesie etc., ceva ce îi unește pe o anumită perioadă, pot evalua în grupuri asociative, în special cele etnice sau religioase);

- c) **instituționale** (organizații formale cu o influență puternică: armata, biserica etc.);
- d) **asociative** (organizații formalizate, specializate pe exprimarea intereselor grupului; sindicate, grupări ale oamenilor de afaceri, asociații etnice sau religioase);

- **promovarea și apărarea intereselor proprii** – interesele pot fi materiale sau spirituale. Dar și cele spirituale au, de regulă, un fondal material; pentru a da viață ideilor, resursul material este necesar (spre deosebire de partidele politice care exprimă interesele diferitelor categorii sociale, grupul de presiune exprimă doar propriile interese);

- **Activitatea grupurilor de presiune este publică, dar acțiunile lor în cele mai dese cazuri sunt tenebre.**
- Ele se străduie să-și promoveze oamenii săi „de încredere” în diferite structuri ale puterii care ulterior vor apăra interesele acestor grupuri de presiune și cu ajutorul cărora pot fi influențate deciziile politice.

METODE DE ACTIVITATE

- - **inițierea campanii** în mass-media.
- - **crearea comisii paralele** cu experți și consultanți în domeniu, plătiți de aceste grupuri, pentru a elabora un proiect mai performant.
- **organizarea demonstrațiilor**, proteste, greve, acte de nesupunere civilă.
- **utilizarea mecanismelor mai puțin legale** – amenințarea elitelor (șantaj, corupția, lichidarea fizică a oamenilor politici, etc.)

INFLUENȚA

- Influența grupurilor de presiune este **determinată** în cele mai dese cazuri de numărul de membri, de potențialul lor economic, de resursele de forță politică, de gradul de soluționare a problemelor ce stau în calea afirmării, dar și de selectarea adecvată a metodelor de presiune aplicate pentru a-și consolida rolul exercitat în societate.

PLANUL

1. Identificarea grupurilor de presiune.
2. Trăsăturile grupurilor de presiune și mecanismul de influență
- 3. Evoluția grupurilor de presiune în Republica Moldova**

- Descentralizarea sistemului politic din anii '90 a contribuit la creșterea numărului de grupuri de interese. Activitatea lor a fost stimulată de poziția slabă a sistemului de pluripartidist.
- În perioada edificării statului grupurile de presiune erau mai puternice și mai active, pentru că în procesul de tranziție legislația este imperfectă, mecanismul de susținere a dreptului nu funcționează.
- Activitatea lor era ascunsă, practic nu putea fi urmărită legal sau mediatic.

- Birocrația guvernamentală este calea principală de influență și acces la deciziile politice. Atractivitatea acestui canal constă în operativitatea obținerii deciziei necesare cu minimum de discuții publice. Complicația apare din considerentul că birocrația (cu excepția funcțiilor eligibile, se formează în baza numirii), nu depinde de procesul electoral și practic este imposibil controlul ei prin metode democratice.

- Dintre cazurile de lobby care au căpătat rezonanță sunt Legea nucului nr.658-XIV din 29 octombrie 1999 (modificată abia în 2004, fiind lichidate lacunele ei cu privire la exportul de nuci, al produselor derivate din nuci și al lemnului de nuc), scandalul CAIRO, eliberarea de impozite a firmei Seabeco, tranziția pe teritoriul Moldovei a trenului cu deșeuri radioactive de la Kozlodui (Bulgaria), monopolul companiei Voxtel pe piața telefoniei mobile, procurarea automobilelor Škoda, etc.

- Specific pentru multe grupuri de presiune din Republica Moldova este aplicarea neprofesionistă, sporadică a tehnicilor și a metodelor de influență. Ele acționează indirect prin persoanele lor în legislativ care le apără interesele. Modurile de achitare cu aceste persoane sunt diverse: de la mită până la posturi ocupate ulterior în diverse firme, fie promovarea, angajarea copiilor, nepoților etc. În Moldova sunt puternic dezvoltate relațiile de năvășism, cumătrism, care la fel favorizează influența persoanelor din exterior.

- Eventuala influență a unor interese de grup asupra organelor puterii de stat în Republica Moldova și, respectiv, creșterea corupției a acutizat problema privind reglementarea activității de lobbyism în statul moldovenesc.
- Experiența SUA:
 - legea cu privire la lobbyismul intern (1948);
 - legea cu privire la lobbyism extern (1966).

- În februarie a. 2000 Președintele Republicii Moldova P.Lucinschi a propus proiectul de lege cu privire la lobbyism.
- În consecință, opinia publică negativă formată la acest subiect a stopat procesul de adoptare.
- Prin acest proiect s-a încercat o reglementare mai realistă a presiunilor politice exercitate asupra organelor decizionale, a surselor de finanțare a instituțiilor de lobby și a fluxurilor financiare din această sferă.

- Aceasta ar fi facilitat lichidarea corupției și ar fi redus din deciziile luate în detrimentul societății noastre.
- La momentul de față se resimte tot mai puternic necesitatea reglementării legale a activității grupurilor de presiune.
- Cu atât mai mult cu cât Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova (2005) prevede în pct.1 „Priorități pe termen scurt”: elaborarea și aprobarea proiectului de Lege cu privire la lobbyism (alin.8).

- Grupurile de presiune își îndeplinesc eficient rolul când reprezintă multitudinea de interese existente în societate: economice, sociale, ideologice, culturale, etnice, ecologice, teritoriale, religioase, de ramură etc.
- Reprezentarea intereselor garantează influența adoptării deciziilor politice, asigură fluxul de informație și susținere de care au nevoie organele puterii de stat.
- Grupurile de presiune sunt în același timp baza și un component important sistemului politic, care asigură transmiterea operativă a cerințelor.